

WOJEWODA PODKARPACKI

35-959 Rzeszów, skr. poczt. 297

ul. Grunwaldzka 15

S.VI – 0932 – 10 / 10

Rzeszów, 2010-10- 28

Pan

Janusz Ślabicki

Wójt Gminy Stubno

W związku z kontrolą problemową przeprowadzoną w dniu 11 października 2010 r. w Urzędzie Gminy w Stubnie przez pracownika Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, w zakresie stanu utrzymania obiektów grobownictwa wojennego i określenia potrzeb remontowych oraz na podstawie ustaleń zawartych w protokole kontroli przedstawia się następującą ocenę działalności podmiotu kontrolowanego.

Podczas czynności kontrolnych w stwierdzono m in.:

- cmentarz w Stubnie to ziemny teren bez śladów pochówków, otoczony siatką, w centrum obelisk z metalową tablicą, teren w większości porośnięty tujami i nielicznymi drzewami,
- cmentarz w Starzawie znajduje się w lesie obok miejscowości, zbiorowe mogiły mają formę ziemnych wałów z kamiennymi tablicami, w centralnej części ziemnej alei ustawiony jest betonowy obelisk z metalową tablicą, całość otacza ogrodzenie; wokół pomnika głównego i częściowo na grobach żołnierskich zlokalizowanych jest kilka współczesnych nagrobków, ustawionych na miejscach spoczynku mieszkańców Starzawy, którzy zostali tutaj pochowani w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat, usytuowanie grobów jest złamaniem przepisów regulujących problematykę cmentarzy wojennych oraz ochrony obiektów zabytkowych i rażąco kłóci się z estetyką cmentarza wojennego,
- cmentarz w Kalnikowie (przysiółek Zagroble) w całości ogrodzony siatką, ziemne mogiły zbiorowe mają formę niskich wałów, na przecięciu alei ustawiony jest pomnik centralny

w formie betonowej płyty zwieńczonej wysokim, metalowym krzyżem, na grobach przy alei znajdują się kamienne tablice inskrypcyjne.

W związku z powyższym kieruję do Pana następujące uwagi oraz zalecenia:

- należy przygotować dokumentację remontu cmentarza w Stubnie (w zakresie wskazanym w protokole kontroli), która – po uzyskaniu akceptacji – stanowić będzie podstawę przeprowadzenia prac oraz ubiegania się gminy o wsparcie finansowe z budżetu państwa,
- na cmentarzu wojenny w Starzawie należy przeprowadzić remont ogrodzenia (zniszczone elementy należy odtworzyć na wzór istniejącego) i przeprowadzić konserwację kamiennych tablic nagrobnych (pogłębić istniejące napisy a następnie dokładnie oczyścić kamień z zabrudzeń), ponadto – w porozumieniu z rodzinami pochowanych – dokonać ekshumacji cywilnych pochówków znajdujących się na terenie cmentarza wojennego, szczątki wraz z nagrobkami powinny zostać przeniesione na ziemny teren przylegający do współczesnej kaplicy cmentarnej, powstałą kwaterę cywilną należy w sposób trwały oddzielić od pochówków wojennych.
- przeprowadzić, w możliwie szybkim terminie prace konserwacyjne cmentarza w Kalnikowie, ze szczególnym uwzględnieniem zachowanych kamiennych tablic nagrobnych,
- przy drogach dojazdowych do cmentarzy należy ustawić tablice kierunkowe pozwalające na lokalizację obiektów a przy samych cmentarzach tablice z informacją o ich historii.

Kierownik kontrolowanej jednostki poinformuje Wojewodę Podkarpackiego w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego o sposobie wykonania powyższych uwag oraz wykonania zaleceń lub o działaniach podjętych w celu realizacji albo o przyczynach nie podjęcia tych działań.

WOJEWODA PODKARPACKI

Mirosław Karapyta

WICEWOJEWODA

DYREKTOR WYDZIAŁU *Małgorzata Chomyca*
Polityki Społecznej

Dariusz Tracz

S.VI-0932-10/10

P R O T O K Ó Ł

kontroli problemowej w zakresie stanu utrzymania obiektów grobownictwa wojennego oraz określenia potrzeb remontowych przeprowadzonej w dniu 22 października 2010 r.

Nazwa i adres jednostki kontrolowanej: Urząd Gminy Jasło; ul. Słowackiego 4, 38-200 Jasło. Kierownikiem kontrolowanej jednostki jest p. Stanisław Pankiewicz – Wójt Gminy, pełniący tę funkcję od 1998 roku.

Kontrolę przeprowadziła Barbara Uliasz – starszy specjalista w Wieloosobowym stanowisku ds. ochrony dziedzictwa narodowego i spraw organizacyjnych, na podstawie upoważnienia Wojewody Podkarpackiego z dnia 6 października 2010 r. znak: S.VI-0939-6-12/10 oraz delegacji nr 610/10 wystawionej przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Zakres przedmiotowy kontroli: stan realizacji zadań w zakresie opieki nad obiektami grobownictwa wojennego. Kontrolą objęto okres od 2003 roku

W toku kontroli uczestniczyła i udzielała informacji p. Anna Posieczek – Inspektor. W trakcie kontroli dokonano lustracji obiektów grobownictwa wojennego zlokalizowanych na terenie gminy:

1. Cmentarz z I wojny światowej Nr 16 w Osobnicy,
2. Cmentarz z I wojny światowej Nr 17 w Osobnicy,
3. Cmentarz z I wojny światowej Nr 20 w Bierówce,
4. Cmentarz z I wojny światowej Nr 21 w Warzycach,
5. Cmentarz z I wojny światowej Nr 25 – obecnie kwatery na cmentarzu parafialnym w Tizcinicy wraz z mogiłą indywidualną Kazimierza Mazurczaka – żołnierza WP poległego we wrześniu 1939 r.,
6. Cmentarz ofiar terroru hitlerowskiego w Warzycach,
7. Cmentarz jeńców i żołnierzy Armii Radzieckiej w Bierówce,
8. Dwie mogiły zbiorowe niezidentyfikowanych żołnierzy AR w miejscowości Łaski,
9. Groby wojenne zlokalizowane na cmentarzu parafialnym w Szebniach:

- mogiła zbiorowa lotników WP poległych w 1939 r. w Moderówce,
 - zbiorowy grób ofiar terroru hitlerowskiego,
 - dwie mogiły zbiorowe saperów – żołnierzy WP poległych w 1945 r.,
10. Groby wojenne zlokalizowane na cmentarzu parafialnym w Warzycach:
- mogiła Marcelego Kopernickiego,
 - grób zbiorowy ofiar terroru.

Wnioski:

1. W bieżącym roku gmina uzyskała z budżetu Wojewody dotację celową w wysokości 30 000 zł z przeznaczeniem na remont cmentarzy wojennych. Ze środków tych wykonano remonty:

- cmentarza Nr 16 w Osobnicy: wykonanie (wraz z formami) i montaż betonowych steli nagrobnych, montaż brakujących tablic nagrobnych, konserwacja tablic nagrobnych oraz uzupełnienie rur ogrodzeniowych;
- cmentarza Nr 21 w Warzycach: wykonanie obramowań mogił z krawężników betonowych, wykonanie i montaż tablic nagrobnych, prace ziemne.

Ponadto na podstawie wniosku gminy przekazano dodatkowe środki w wysokości 8 000 zł z przeznaczeniem na remont kwatery z I wojny światowej Nr 25 wraz z mogiłą żołnierza WP z 1939 r. w miejscowości Trzcinica. W momencie przeprowadzenia kontroli planowane prace zostały już wykonane, zgodnie z zawartym porozumieniem.

2. Cmentarz wojenny Nr 17 w Osobnicy wymaga przeprowadzenia kompleksowego remontu – odtworzenia. Gmina posiada stosowną dokumentację historyczno – odtworzeniową, która stanowić może podstawę do ubiegania się o wsparcie finansowe na 2011 rok. Pozyskanie środków pozwoli na rozpoczęcie prac w roku przyszłym.

3. Cmentarz Nr 20 w Bierówce po zakończonym remoncie znajduje się w bardzo dobrym stanie technicznym, wymaga jedynie drobnych prac konserwacyjnych np. kamiennego muru ogrodzeniowego. Celowym byłoby także odtworzenie tablicy inskrypcyjnej, która według opracowania R. Brocha i H. Hauptmanna, *Die Westgalizischen heldengräber aus den jahren des weltkrieges 1914 – 1915, 1917*, [wyd. Tarnów [1994]], s. 94 brzmiała:

ALS DIE FLUT KAM, FÜGTEN SIE EINEN DAMM
AUS IHREN LEIBERN UND KITTETEN IHN MIT IHREM BLUTE,
– UND SIEHE: DAS LAND IST KEINE WÜSTE GEWORDEN!

Ze względów praktycznych celowym byłoby umieszczenie zarówno oryginalnej treści jak i jej tłumaczenia. Na jednej tablicy lub na dwóch identycznych, umieszczonych obok siebie. Według polskiego tłumaczenia ww. dzieła tłumaczenie brzmi:

GDY NADSZEDŁ PRZYPLÝW,
Z CIAŁ SWOICH UTWORZYLI IAMĘ ZESPALAJĄC JĄ WŁASNĄ KRWIĄ
I SPÓJRZ: KRAJ NIE STAŁ SIĘ PUSTYNIĄ!¹

Po wykonaniu nowej tablicy należy usunąć ze steli pomnikowej obecną tabliczkę informacyjną, która powinna zostać umieszczona gdzie indziej. Usunięcia wymaga także krzyż chromoniklowy, który nie koresponduje z żadnym elementem cmentarza. Według posiadanych ww. materiałów archiwalnych na stelach umieszczone były małe krzyże, najprawdopodobniej żeliwne, stylizowane na nagrobne. W przyszłości należy rozważyć umieszczenie na cmentarzu tego elementu.

4. Cmentarz Nr 21 w Warzycach po tegorocznych pracach remontowych znajduje się w bardzo dobrym stanie technicznym, wymaga prac ziemnych polegających na wyrównaniu terenu, zwłaszcza głównej alei.
5. Cmentarz/kwatera Nr 25 w Trzcinicy jest obecnie w bardzo dobrym stanie technicznym, uzupełnienia wymaga jedynie fragment obramowania mogiły zbiorowej zniszczony przez rosnące w tym miejscu kiedyś drzewo.
6. Cmentarz ofiar terroru w Warzycach znajduje się w dobrym stanie technicznym, konserwacji wymaga brama i inne elementy kamienne, ze względu na leśne położenie. W najbliższej przyszłości należy rozważyć umieszczenie na cmentarzu kamiennych tablic z nazwiskami zidentyfikowanych ofiar pochowanych na cmentarzu. Ze względu na ilość nazwisk (prawie 400) powinny być one dość duże i ustawione stosunkowo blisko wejścia, aby mogły zostać łatwo odczytane przez osoby odwiedzające. Na każdej tablicy powinno pozostawać miejsce wolne, dla nazwisk które udałoby się zidentyfikować w przyszłości.
7. Cmentarz jeńców i żołnierzy radzieckich w Bierówce znajduje się w dobrym stanie technicznym, celowym byłoby usunięcie 13 szt. tui rosnących przy dojściu do pomnika centralnego. Nadmiernie rozrosłe powodują zacienianie i niszczenie alei. Powodując także całkowite zasłonięcie kształtu cmentarza z zewnątrz. Usunięte drzewa należy zastąpić inną roślinnością, korespondującą z urządzeniem cmentarza.
8. Mogiła zbiorowa obozu w Szebniach na cmentarzu parafialnym znajduje się w dobrym stanie technicznym, jedynie napis jest całkowicie nieczytelny w związku z wypłukaniem farby z ryty. Należy uzupełnić farbę lub wykonać piaskowanie napisu, tak aby treść inskrypcji była czytelna.

¹ Tłumaczenie za: R. Broch, H. Hauptmann, *Zachodniogalicyskie groby bohaterów z lat wojny światowej 1914 – 1915*, opr. J. J. Drogomir, H. Sznitka, Tarnów [1994], s. 97

Jednocześnie podczas kontroli stwierdzono, że z boków pomnika zbiorowego znajdują się dwie mogiły indywidualne ofiar, urządzone zapewne przez rodziny pochowanych. Według inskrypcji tablic nagrobnych spoczywają tutaj: Helena Czuchra i Maria Wajs. Nagrobki zlokalizowane są z tyłu mogiły zbiorowej co może sugerować większy zasięg pochówków, w celu dokładnego określenia zasięgu miejsc spoczynku należy usunąć nadmiernie rozrośniętą roślinność ozdobną znajdującą się za głównym pomnikiem. Po oczyszczeniu całego terenu należy rozważyć zgłoszenie ww. mogił indywidualnych do *Wojewódzkiej ewidencji* lub zmianę klasyfikacji obiektu z mogiły zbiorowej ofiar obozu w Szebniach na kwaterę wojenną.

9. Na cmentarzu parafialnym w miejscowości Warzyce znajdują się dwie mogiły ofiar wojny. Nagrobek Marcelego Kopernickiego został już urządzony, natomiast grób zbiorowy Marii Owczarskiej i nieznanego woźnicy z Domaradza (według informacji ewidencyjnych) ma formę ziemnego grobu otoczonego lastrykowymi płytami z metalowym krzyżem na szczycie. Należy wejść w kontakt z rodziną opiekującą się grobem i w przypadku uzyskania jej pisemnej zgody na przejęcie opieki i urządzenie grobu opracować dokumentację projektową nagrobka wraz z treścią tablicy inskrypcyjnej. Dokumentacja taka stanowić może podstawę do ubiegania się gminy o wsparcie finansowe prac z budżetu wojewody na 2011 rok.
10. Pozostałe groby wojenne znajdują się w bardzo dobrym stanie technicznym.
11. Na terenie gminy należy wykonać tablice informacyjne i kierunkowe (identyczne ze stojącymi już w gminach Dębowiec i Krempana), pozwalające na łatwe odnalezienie cmentarzy, zarówno z I jak i z II wojny światowej, które ze względu na walory architektoniczne i stan utrzymania powinny być powodem dumy dla gminy. Tablice takie powinny zostać umieszczone przy kluczowych drogach dojazdowych oraz bezpośrednio przy dojściach do poszczególnych cmentarzy.
12. Pracownik prowadzący problematykę cmentarnictwa wojennego jest doskonale zorientowany w lokalizacji i stanie zachowania cmentarzy i grobów wojennych zlokalizowanych na terenie gminy. Posiada stosowny zapis w swoim zakresie czynności.

Na tym czynności kontroli zakończono. Protokół kontroli sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden otrzymuje jednostka kontrolowana.

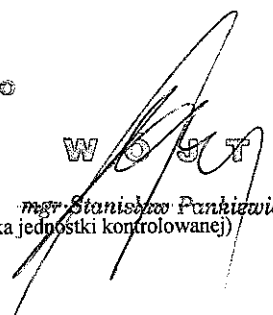
Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2009 r. Nr 31, poz. 206):

Kierownik jednostki kontrolowanej parafuje na każdej stronie oraz podpisuje protokół kontroli w terminie 7 dni od momentu jego otrzymania. Kierownikowi przysługuje przed podpisaniem protokołu prawo zgłoszenia umotywowanych zastrzeżeń, co do ustaleń zawartych w protokole w terminie 7 dni od otrzymania protokołu. Kierownikowi przysługuje również prawo odmowy podpisania protokołu kontroli, przy złożeniu w terminie 7 dni od jego otrzymania pisemnych wyjaśnień w sprawie odmowy.

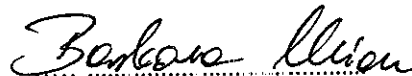
O wynikach kontroli poinformowano pracownika na stanowisku, na którym przeprowadzono kontrolę.

Wójt Gminy Jasło
ul. Słowackiego 4
38-200 Jasło

W O J T

mgr Stanisław Pankiewicz
(Podpis Kierownika jednostki kontrolowanej)

Krenois dnia 2010-11-03
/miejscowość/

(Podpis Kontrolującego)

JASŁO dnia 2010-11-08
/miejscowość/

Osoba uczestnicząca w kontroli :

WOJEWODA PODKARPACKI

35-959 Rzeszów, skr. poczt. 297

ul. Grunwaldzka 15

S.VI – 0932 - 11 / 10

Rzeszów 2010-11-10

Pan

Stanisław Pankiewicz

Wójt Gminy

Jasło

W związku z kontrolą problemową przeprowadzoną w dniu 22 października 2010 r. w Urzędzie Gminy w Jasle przez pracownika Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, w zakresie stanu utrzymania obiektów grobownictwa wojennego oraz określenia potrzeb remontowych stwierdzam, że ustalenia kontroli nie wskazują na uchybienia w pracy kierowanej przez Pana jednostki.

Zadania objęte przedmiotem kontroli należy ocenić jako zrealizowane prawidłowo, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 28 marca 1933 r. *o grobach i cmentarzach wojennych* (Dz U Nr , poz 311 z późn zm) oraz przepisów wykonawczych.

WOJEWODA PODKARPACKI

Mirosław Karapyta

WICEWOJEWODA

Małgorzata Chomycz

Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Monika Prokop

10-11-10